

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 30 mars 2007

Mål nr

B 353-07

KLAGANDE

1. Riksåklagaren

2. AA

3. LA

4. MA

5. MaA

6. MAn

7. K-OJ

Ombud och målsägandebiträde för 2-7: Advokat ES

MOTPART

FA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat S-ES

SAKEN

Mord

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 20 december 2006 i mål B 4264-06

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av FA i Högsta domstolen tillerkänns S-ES ersättning av allmänna medel med tjugoniotusenåttahundranittiofyra (29 894) kr, varav 17 160 avser arbete, 9 700 kr tidspillan och 3 034 kr utlägg. Av ersättningen utgör 5 979 kr mervärdesskatt.

För biträde åt AA, LA, MA, MaA, MAn och K-OJ i Högsta domstolen tillerkänns ES ersättning av allmänna medel med trettiotusensexhundra-trettiofyra (30 634) kr, varav 18 480 kr avser arbete, 9 700 kr tidspillan och 2 454 kr utlägg. Av ersättningen utgör 6 127 kr mervärdesskatt.

Kostnaderna för den offentlige försvararen och målsägandebiträdet skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren samt AA, LA, MA, MaA, MAn och K-OJ har yrkat att Högsta domstolen dömer FA till fängelse på livstid.

FA har bestritt ändringsyrkandet.

DOMSKÄL

Som domstolarna funnit skall FA dömas för att han uppsåtligen berövat sin sambo JJ livet genom att tilldela henne ett kraftigt knivhugg i ryggen.

Enligt 3 kap. 1 § brottsbalken skall den som uppsåtligen berövar annan livet dömas för mord till fängelse i tio år eller på livstid. Om brottet med hänsyn till de omständigheter som föranlett gärningen eller annars är att anse som mindre grovt döms enligt 2 § för dråp till fängelse, lägst sex år och högst tio år.

Det finns inga omständigheter i detta fall som utgör skäl att anse brottet som mindre grovt. I likhet med domstolarna finner Högsta domstolen därför att FA skall dömas för mord och att påföljden skall bestämmas till fängelse. Valet står då mellan fängelse i 10 år eller på livstid.

Vad Högsta domstolen uttalade i NJA 1985 s. 510 beträffande straffmätningen för mord får anses innebära att påföljden inte i regel bör vara fängelse på livstid utan att en friare bedömning bör göras vid valet av påföljd. I NJA 1999 s. 531 anförde domstolen att det av straffbestämmelsen i 3 kap. 1 § brottsbalken inte framgår vad som skall vara den normala

påföljden för mord utan att valet mellan tidsbestämt straff och livstidsstraff måste grundas på en samlad bedömning av omständigheterna i varje särskilt fall.

Såvitt kan utläsas av tillgänglig statistik har antalet morddomar varit relativt konstant under den senaste femtonårsperioden. En skillnad, om man jämför morddomar under åren i början av 1990-talet med sådana domar under åren 2002–2004, är att antalet livstidsstraff från att ha varit lägre än antalet tidsbestämda straff numera har blivit högre (jfr prop. 2005/06:35 s. 13). Detta gäller enligt uppgifter från Brottsförebyggande rådet i än högre grad beträffande mord på närstående.

Det kan vidare anmärkas att det inte bara har varit en utveckling mot en större andel morddomar med livstidsstraff utan också en skärpning av den påföljd som i realiteten följer av ett sådant straff. Regelmässigt har livstidsstraff genom beslut av regeringen om nåd omvandlats så att straffet tidsbestäms. Från mitten av 1960-talet, då brottsbalken trädde i kraft, fram till och med år 1993 tidsbestämde livstidsstraff (som i det klart dominerande antalet fall måste ha avsett mord) genom nåd till 12–16 års fängelse. Från och med år 1994 har regeringen, med något undantag, i stället bestämt fängelsestraff på 18–25 år. Det betyder att den förutsebara konsekvensen av att ett livstidsstraff utdöms idag generellt sett är en annan än vad den var under den tidigare perioden. (Se SOU 2002:26 s. 202 f. och Regeringskansliets statistik för nådeärenden på <http://www.regeringen.se/sb/d/2296/a/12694> i uppdatering den 3 januari 2007).

Med hänsyn till det anförda och till att mord avser fall av uppsåtligt dödande som inte rubriceras som dråp därför att de inte är mindre grova brott bör vid straffmätningen för mord livstidsstraffet förbehållas de allvarligaste fallen.

Enbart det att mordet i det nu aktuella fallet begåtts med kniv mot en skyddslös närstående i hennes hem motiverar inte att straffet skall bli fängelse på livstid. Inte heller en samlad bedömning av alla omständigheterna i målet ger anledning till att döma till livstidsstraff. Hovrättens domslut skall därför fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Bo Svensson, Göran Regner (referent),
Nina Pripp, Torgny Håstad och Anna Skarhed
Föredragande revisionssekreterare: Ulrika Kvarnsjö